

студентів.

Вважаємо, що використання інноваційних підходів до навчання і викладання сформують у майбутніх вихователів базові професійні компетентності і дадуть можливість навчитися давати змогу дітям засвоїти матеріал за допомогою діяльнісного підходу через призму використання різноманітних навчальних ігор, експериментів, екскурсій, проектів моделювання життєвих ситуацій тощо.

Список літератури

1. Берека В. Є., Пісоцька Л. С. *Професійна підготовка працівників дошкільної освіти: організаційно-педагогічний аспект*: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Хмельницький: ХГПА, 2014. 195 с.
2. *Інтерактивні технології навчання у післядипломній педагогічній освіті*. [Укл. В. Семиченко, О. Снісаренко, Л. Сніцар, Л. Пісоцька та ін.]. Хмельницький: ХГПІ, 2008. 207 с.
3. *Концептуальні засади реформування середньої освіти «Нова українська школа»*. [Електронний ресурс]. URL: <http://mon.gov.ua/Новини%202016/12/05/konczepczyia.pdf>
4. Кравченко Г. Ю., Кугуєнко Н. Ф. *Метод проектів у розвитку якості дошкільної освіти*. Харків: Видавництво «Ранок», 2013. 176 с.
5. Кремень В. Нові вимоги до освіти та її змісту. Виклик для України: розробка рамкових основ змісту (національного курикулуму) загальної середньої освіти для ХХІ ст. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (26-27 червня 2007, м. Київ). Київ: ТОВ УВПК «Есоб», 2007. С. 3-10
6. Про вищу освіту: Закон України. *Офіційний вісник України*, 2014. № 63. С. 17-28.
7. Стецюра Н. Інтерактивні технології навчання. *Освіта. Технікуми. Коледжі*, 2010. № 2(260). С. 31-35

Семеняко Юлія Борисівна, м. Бердянськ
ORCID 0000-0002-4925-7662

ЗМІСТОВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИХОВАННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ОСНОВ КУЛЬТУРИ ВИКОРИСТАННЯ МЕДІАПРОДУКЦІЇ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті доведено, що особливе значення у вихованні основ медіакультури особистості належить дошкільній освіті. Це потребує, своєю чергою, оновлення її змісту, методів та прийомів виховання у дітей дошкільного віку основ культури використання медіапродукції. Автором запропоновано факультативний курс для дітей старшого дошкільного віку «Діти у медіасвіті». Доведено ефективність реалізації розробленого змісту впродовж трьох етапів (інформаційно-пізнавальний, репродуктивно-збагачувальний, практично-творчий).

The article proves that preschool education is of particular importance in educating the foundations of the media culture of a person. This, in turn, requires updating its content, methods and techniques for raising the basics of the culture of using media products in preschool children. The author has proposed an optional course for children of preschool age "Children in the Media World". The effectiveness of the implementation of the developed content over three stages (informational-cognitive, reproductive-enrichment practically creative) is proved.

Підвищення якості дошкільної освіти проголошується одним із головних пріоритетів державної політики в освітній сфері. В оновленому Базовому компоненті дошкільної освіти України наголошено на необхідності «переорієнтації освіти на формування у дітей необхідних для життя ключових компетентностей», тобто забезпеченні зростання ступеня відповідності змісту і форм освіти соціально-економічним реаліям у світі, що змінюється [1, с. 21]. Серед ключових напрямів оновлення змісту дошкільної освіти важлива роль належить упровадженню і розвитку сучасної медіаосвіти, яка, за визначенням «Концепції впровадження медіа-освіти в Україні», являє собою «частину освітнього процесу, спрямовану на формування в суспільстві медіа-культури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні медіа» [2]. Ефективність медіаосвіти в умовах закладів дошкільної освіти залежить від створення і правильного використання розвиваючого медіасередовища, а також від систематичної роботи з дітьми щодо формування у них основ медіакультури. У зв'язку з цим актуалізується потреба у розробці системи роботи з виховання дитини дошкільного віку як культурного користувача медіапродукції і впровадження її в освітній процес.

Над питаннями, що пов'язані з визначенням завдань, методів, прийомів формування медіакультури особистості плідно працювали зарубіжні (Г. Апостолова, Л. Баженова, Л. Зазнобіна, А. Крулехт, Ж. Мацкевич, О. Плеханов, О. Тупічкіна, О. Федоров, О. Шариков та ін.) та українські науковці (О. Волошенюк, Н. Вовк, Л. Зазнобіна, В. Іванов, І. Іванова, Л. Найдьонова, С. Семчук, А. Тадаєва, І. Тимофєєва та ін.).

Завданням нашої статті є висвітлити змістовне забезпечення виховання у

дітей старшого дошкільного віку основ культури використання медіапродукції в закладах дошкільної освіти.

Уточнимо, що під змістовним забезпеченням виховання у дітей старшого дошкільного віку основ культури використання медіапродукції в закладах дошкільної освіти ми розуміємо наповнення даного процесу (змістові напрями) та його методичне упровадження (відповідний методичний інструментарій, тобто форми, методи, прийоми, засоби) для досягнення оптимальних результатів.

Для реалізації поставленої мети було розроблено факультативний курс «Діти у медіасвіті» [4]. Робота з вихованцями проводилася в три етапи. Виділені нами етапи виховного впливу на дітей розглядались у взаємозв'язку, оскільки процес виховання досліджуваної якості є цілісним і водночас розчленованим. З одного боку, передбачався системний вплив на всі компоненти цілісної структури культури використання медіапродукції, а з іншого, кожний із компонентів цілісного процесу вимагав специфічного підходу до організації виховного впливу.

На першому, інформаційно-пізнавальному, етапі робота з дітьми спрямовувалася на стимулювання у них інтересу до медіапродукції. З цією метою проводилася мотиваційно-пізнавальна гра «Я – медіаспоживач». Педагог ознайомлював дітей із різноманітністю мотивів використання медіапродукції, типами медіаспоживачів. Водночас, формувалися і закріплювалися вміння дітей старшого дошкільного віку усвідомлено виражати свої мотиви використання медіапродукції та інформаційні потреби, аргументувати свій вибір. Вихователь заохочував дітей до використання медіазасобів, медіапродукції за схемою: цікава ігрова мотивація; пояснення завдання; розглядання, допомога, поради, рекомендації у процесі самостійної діяльності дітей, підтримка; позитивна оцінка. Дієвим виявилось використання умовного підкріплення, що мали забезпечити збереження інтересу та фіксувати емоційний відгук до наступного заняття.

Ефективним було вирішення проблемних ситуацій, розв'язуючи які діти

усвідомлювали значення використання різних видів медіапродукції. Особливістю роботи з дітьми було використання інтерактивних прийомів («Павутинка», «Кошик ідей», «Мікрофон» та ін.), заповнення «Медіакалендаря», які сприяли формуванню пізнавальної мотивації, стійкого інтересу до медіапродукції та забезпеченню усвідомленості, осмисленості її використання у різних життєвих ситуаціях. Систематичне підтримання у дітей 6-го року життя інтересу до медіапродукції сприяло появі емоційно-позитивного ставлення до них та розвитку пізнавального мотиву її використання.

Наведемо фрагмент гри з використанням елементів теорії розв'язку винахідницьких задач. Цей варіант гри ознайомлював дітей з діалектичним законом переходу кількості в якість.

Гра «Добре-погано»

Вихователь: діти, Ви любите дивитися телевізор?

Діти: звичайно це так цікаво.

Вихователь: скажіть, якщо подивитися одну передачу – це буде цікаво?

Діти: якщо хороша передача, то цікаво, але мало.

Вихователь: а три? П'ять? А якщо дивитися телевізор весь день?

Діти: може боліти голова, нічого не запам'ятаєш, не встигнеш погуляти, насняться погані сни тощо.

Вихователь: якщо весь день не дивитися телебачення – це добре чи погано?

Ми формували уявлення про те, що культура використання медіапродукції ґрунтується на внутрішньому діалозі між «хочу» і «потрібно». Саме від збалансованого розвитку цих двох позицій залежатиме вчасне розпізнавання і правильне прийняття дитиною вчинку в ситуації використання медіапродукції.

З огляду на важливість формування інтересу до медіапродукції, підсилення вмотивованості до її використання, спонукування до самовираження і медіаторчості, вихователь під час різних режимних процесів використовував

певну атрибутику, що пов'язана з масмедіа. Наприклад, кожного дня доповнювали іграшковий куточок (або дошку) деталлю для спостережень – предмет, зображення – для того, щоб за цим тематичним словом (об'єктом) діти проявляли пізнавальну активність (задавали запитання, виявляли бажання використати в ігровій діяльності, обговорювали тощо).

Вихователь заохочував дітей до бесіди, дискусії за допомогою вправи «Цікаве запитання». Наприклад: «Як може медіапродукція впливати на наше життя?», «У чому привабливість медіапродукції?», «Які ви знаєте можливості використання медіапродукції?», «Яка медіапродукція потрібна людям?», «Як медіапродукція може змінити наше життя?», «Чим можна замінити медіапродукцію?» тощо. Діти засвоювали, що різна за видами та жанрами медіапродукція впливає на життя людей: дає знання; вчить; виховує; допомагає збагатити досвід; розважає, смішить тощо.

Головним завданням на другому, репродуктивно-збагачувальному, етапі було накопичення та систематизація елементарних уявлень про масмедіа, медіапродукцію, їх значення в житті людей, ознайомлення дітей із правилами культурного використання медіапродукції, розвиток основ критичного мислення. Для реалізації змістовної лінії цього етапу використовували: метод аналізу та оцінно-етичного коментаря медіапродукції, логічні завдання, аналітичні вправи, створення медіасловника, роз'яснення, групова дискусія, складання карт-схем, завдання на встановлення зв'язку з практичним досвідом дітей, індивідуальний пошуковий проект («Яку медіапродукцію використовує моя родина?»), проблемні ситуації («Якщо зникне телевізор?», «Як би я вчинив?»), створення мнемолінійок («Для чого люди придумали правила?»), розповіді, дидактичні ігри, бесіди, інтерактивні вправи («Асоціативний кущ», «Карусель», «Ми вчимо своїх друзів тому, що вміємо добре робити самі»), а також непрямі методи керівництва (навідні запитання, разові підказки, попередні позитивні оцінки тощо. Було розроблено конспекти занять, які охоплювали такі теми: «У світі інформації», «Про що розповідає телевізор?», «Правила вивчай – культурно споживай», «Режим дня», «Загадкова реклама»,

«Мультфільми: безпечно-небезпечно» тощо.

Провідним методом для впровадження цього етапу визначено метод діалогово-інтерактивного занурення у медіапростір через сприйняття медіапродукції та її аналіз і оцінку. У ході роботи вихованці доходили розуміння соціально схвалюваних і деструктивних дій (агресії, неадекватної експресії, недоречного прояву емоцій тощо) медіаперсонажів, а також наслідків відтворення сприйнятого у власній поведінці. Роз'яснення дорослими сприйнятого медіаконтенту спрямовувало увагу дітей на зв'язок між вчинками, їх мотивами, наслідками та власною емоційною сприйнятливістю, здатністю аналізувати й оцінювати медіапродукцію. Водночас, у дітей формували навички «переключати» увагу на інші види діяльності, що супроводжуються позитивними переживаннями (малювання, слухання музики, гра та ін.) і можливістю розрядження емоційної напруги, позбавлення втоми тощо.

Для актуалізації знань дітей про масмедіа доцільним було використання прийому колективного складання інтелектуальної карти до ключового слова з теми бесіди. Це дозволяло з'ясувати рівень наявних знань у дітей старшого дошкільного віку, співставити дитячі судження про поняття та довести рівень їхнього розуміння до усвідомленого. По завершенні бесіди вихователь складав короткий термінологічний словничок медіапонять для вихованців.

Наведемо конкретний зміст деяких завдань, які пропонувалися дітям.

Гра «Телеподорож».

Мета: сформувати знання дітей про медіапродукцію.

Обладнання: коробка – «телевізор» з чотирма пазами в горішній частині; планки, що вільно рухаються з пазами (в які вставляються картки з малюнками); набори предметних картинок із зображенням різних видів медіапродукції; малюнки-заставки: перший канал – «Прогноз погоди», другий – «Реклама», третій – «Новини», четвертий – «Пізнавальна абетка».

Процедура виконання: на задній стінці «телевізора» вміщується заставка до певного каналу. Діти визначають, який саме канал увімкнено, а далі їм пропонують варіанти навчальних і творчих завдань. Дошкільники рухають

планками й виконують пропоновані завдання, змінюючи чи створюючи картину на екрані. Наприклад, перший канал – «Прогноз погоди»:

1) Визначити для чого створюється означений вид медіапродукції? Для кого він призначається?

2) Придумати прогноз погоди по запропонованій картинці, враховуючи різних вік медіаспоживачів. Пригадати народні прикмети, що стосуються погоди.

3) Розмістити на екрані картинки з елементами одягу, доречного для певної пори року й відповідної погоди. Розглянути картинку з мультфільму «Подорож лева Боніфация». Розповісти, чому зимовий одяг він не одягав улітку. Для чого мати йому сплела светра? В яку пору року він плавав в морі?

Головна мета наступних завдань полягала у набутті дитиною вміння аналізувати отриману інформацію зі ЗМІ, виражати свої міркування з приводу цього. Наведемо приклади:

Гра «Пізнавальна абетка».

Мета: розвивати вміння дітей розпізнавати й самостійно аналізувати побачену й почуту інформацію зі ЗМІ та адекватно на неї реагувати.

Процедура виконання: вихователь розповідає дітям про те, що мультиплікаційні фільми, телепередачі ми дивимось по телевізору, цікаві казки, оповідки слухаємо по радіо, з газет та журналів дізнаємось цікаві відомості тощо. Все, що перелічено (телевізор, радіо, преса) називається засобами масової інформації. Послідовність виконання відбувається у відповідності з попередніми завданнями:

- доберіть і розмістіть картинки з зображенням засобів масової інформації та розкажіть, що ви знаєте про них;

- розмістіть картинку з зображенням телевізора. Назвіть, які ваші улюблені телепередачі? Що цікавого ви з них дізнаєтесь? Назвіть телеперсонажів, на яких ви хочете бути схожими і чому? Розмістіть зображення телеперсонажів у дві колонки «Добрий товариш» і «Злий товариш» та розкажіть чому віднесли до обраної колонки;

- розмістіть картинку з зображенням радіо. Назвіть, у кого вдома є радіо, чи подобається вам його слухати? Які передачі ви слухаєте? Що цікавого ви з них дізнаєтеся? Чим радіо відрізняється від телевізора?;

- розмістіть картинку з зображенням журналу. Що ви знаєте про журнал? Які журнали ви любите читати? Чого вони навчають? Що ви можете дізнатися з журналу? Чи знаєте з чого складається журнал? Розкажіть, які журнали ви зазвичай купуєте з батьками та поясніть свій вибір.

Одне з невід'ємних завдань цього етапу було розвивати в дітей вміння визначати власні позитивні й негативні риси, чесноти та порівнювати їх із телевізійними персонажами (вправа «На кого б я перетворився в чарівній країні?»). З розвитком у дітей вміння визначати власні позитивні й негативні риси, чесноти тісно пов'язане з вмінням оцінювати себе, свою діяльність, ставлення до інших й отриману з масмедіа інформацію та переносити у власну життєдіяльність. Для вирішення зазначеного завдання використовували бесіду та дидактичну гру, наведемо їх приклади.

Дидактична гра «Мій улюблений персонаж».

Мета: вчити дітей оцінювати себе, свою діяльність, ставлення до інших, переносити отриману зі ЗМІ інформацію у власну життєдіяльність.

Процедура виконання: Дітям дають інструкцію: «Пригадайте свої улюблені мультфільми, телевізійні фільми. Уявіть себе в ролі улюбленого персонажу. Кого ви обрали? Як він виглядає? Чим нагадує вас самих? Чому ви хочете бути схожим на нього?» Дітям пропонується запам'ятати свої відчуття, поділитися з іншими дітьми; описати свого героя, чим він особливий, приємний, вихований, чуйний? Розповіді дітей ґрунтуються на конкретних фактах із життя та ЗМІ, що дали їм можливість показати своє емоційне ставлення до змісту отриманої інформації.

У процесі використання медіапродукції пропонується використовувати різноманітні способи діяльності: дескриптивний (переказ змісту, перерахування подій медіатексту); класифікаційний; аналітичний (аналіз структури медіатексту, авторських концепцій тощо); особистісний (опис стосунків,

переживань, почуттів, спогадів, асоціацій викликаних медіатекстом); пояснювально-оцінний (формування суджень про медіатекст, про його достоїнства відповідно до естетичних, моральних та інших критеріїв) [5]. Проведені педагогічні заходи сприяли розвитку в дітей уміння критично оцінювати медіагероїв з морально-етичної точки зору; визначати власні позитивні і негативні риси, чесноти та порівнювати їх із медіаперсонажами; вміння оцінювати себе, свою діяльність.

Одним із напрямків роботи на другому етапі стало застосування методу аналізу та оцінно-етичного коментаря медіапродукції, який допоміг дітям навчитися аналізувати вчинки головних героїв, зіставляти їхні дії з власною поведінкою, передбачати події та переносити набуті знання у власний досвід поведінки. Зазначений метод використаний як основа критичного сприймання медіапродукції, формування адекватної оцінки власної та чужої поведінки, адже художні твори відтворюють у алегоричній формі особливості стосунків між людьми (А. Богуш, Н. Гавриш, Н. Голованова, А. Князева, Р. Стьоркіна та ін.). Сприймаючи медіапродукцію різних видів та жанрів діти вчилися аналізувати вчинки й поведінку героїв та диференціювати їх з позиції моральних понять «погано», «добре».

Для формування адекватної оцінки поведінки героїв важливий, на думку А. Корепанової (2013, с. 30), процес розуміння, тобто активне відображення явищ у їх зв'язках і відношеннях, що реалізується шляхом аналізу медіатворів. Для аналізу відібрано серію мультфільмів, заміток у журналах, радіопередач. Аналізуючи зрозумілі приклади небезпечної поведінки героїв казок, діти зіставляли зі своїм досвідом та вчинками своїх однолітків, а мораль медіапродукції допомагала зробити висновок і усвідомити норми поведінки в світі людей, оцінити вчинки не лише головних героїв казки, а й власну поведінку й вчинки оточуючих. На цій основі діти вчилися розуміти, що не все, що транслюється медіазасобами можна повторювати у власному житті.

Наведемо приклад послідовності роботи з мультиплікаційним фільмом. Спочатку дітям повідомлялася назва серії та ставилося питання: «Як ви

думаєте, про що розповідатиметься в цій серії?». Після перегляду мультфільму педагог задає питання, що стосуються первинного сприйняття змісту: «Чи сподобалася ця історія?», «Хто з героїв мультфільму сподобався?», «Як ви думаєте, чому ця серія саме так називається?», «Хто з Фіксікі став головним героєм цієї історії? Чому ви так вважаєте?», «Як ви думаєте, як часто в житті виникають подібні ситуації?» тощо. Педагог пропонує дітям згадати, з чого почалася ця історія, що відбулося далі.

Наступним кроком є створення ситуації проблемного характеру, що включає дитину в близьку їй життєву ситуацію, у вирішенні якої вона приймає безпосередню участь. Пропонувався ряд питань, як-от: «Яка виникла проблема?», «Хто є учасником подій?», «Чому виникли труднощі?», «Які почуття відчують герої?», «Чи було у вас таке в житті?», «Що ви відчували тоді?»; «Що може статися, якщо повторювати поведінку героїв у своєму житті?», «Що робити учасникам ситуації, щоб розв'язати проблему?», «Як би ти вчинив на місці героїв?».

До кожної історії з мультфільму пропонується творче завдання, яке допомагає дітям засвоювати матеріал на основі творчого і пізнавального досвіду. Результатами творчого завдання є об'єкти дитячої продуктивної діяльності: малюнки, вироби з різних матеріалів і в різній техніці, листи героям та ін.

Для накопичення когнітивного досвіду використано такі дидактичні ігри, як: «Раз, два, три, що небезпечно відбери», «Що шкідливо, а що корисно для дітей», настільно-друковані ігри «З'єднай пари», «Зайва картинка», «Допоможи герою казки», які спрямовані на закріплення та систематизацію знань про правила культурного використання медіапродукції. Наведемо конкретний зміст тренувальних ігрових завдань.

Аналітична вправа «Правильно – неправильно».

Мета: розвивати вміння класифікувати дії за певними ознаками, міркувати, пояснювати та обґрунтовувати свою думку, спираючись на знання соціальних норм безпечної поведінки.

Процедура виконання. Дітей об'єднали у декілька підгруп. Вихователь зачитував висловлення. Діти після обговорення в групі піднімали жовту фішку (згодні з висловлюванням) або синю (не згодні з висловлюванням). Та група, що найшвидше правильно підняла фішку, мала змогу аргументувати відповідь і отримати додаткові бали.

1) Вмикати технічні прилади може тільки дорослий.

2) Перед тим, як включити телевізор, треба знати, для чого ти будеш його дивитися.

3) По радіо можна слухати тільки музику.

4) Якщо дивитися телевізор, може боліти голова, спина тощо.

Для кращого засвоєння правил культурного використання медіапродукції з дітьми старшого дошкільного віку застосовувався прийом створення коротких рим. Це викликало позитивну емоційну реакцію, а ритм і динаміка куплетів сприяла їх кращому запам'ятовуванню (наприклад, вправа «Добери риму»). Для поповнення й систематизації уявлень про масмедіа створено словник медіаспоживача. На початковому етапі складання словника вихователь пояснював значення цих понять і давав змогу висловлювати свою думку дітям, пропонував пригадати випадки з життя, що стосуються певної теми. Потім ці ситуації розігрувалися й аналізувалися дітьми, записувалися до словника ситуацій або зображувалися на малюнках чи схемах.

Практично-творчий етап роботи з дітьми передбачав вирішення таких завдань, як-от: набуття досвіду культурного використання медіапродукції, а також самооцінки власної медіаспоживчої поведінки, стимулювання батьків і дітей до взаємодії. Вирішенню поставлених завдань сприяло використання доцільної сукупності методів: обговорення сприйнятого медіаконтенту з різних позицій (автор-глядач), створення колективних колажів, дидактичні ігри («Опиши події», «Хто працює на телебаченні», «Про що говорять з екрана?», «Правильно – неправильно», «Який настрій у героя?» тощо); сюжетно-рольові ігри («Сім'я», «Магазин (книжковий відділ)» тощо); навчально-ігрові ситуації («Переконай мене», «Чому болять очі?», «Де Тимко інформацію шукав?»

тощо), бесіди-уточнення («Читати газету – гарна звичка», ««Пізнайко» – навчає й розважає», «Наші помічники – новини», «Поради лікаря Айболить» тощо), колективна та індивідуальна творча діяльність, рефлексія («Продовжи речення», «Клубок вражень»). Застосовуючи інтерактивний прийом «Кубик», діти закріплювали навички аргументування за схемою: теза – докази – висновок.

Однією з дієвих форм роботи на цьому етапі був тематичний день «Маленькі медіаспоживачі», ідея якого полягала в тому, щоб продемонструвати основи культури використання медіапродукції у закладі дошкільної освіти. У цей день в процесі занять діти разом з педагогами моделювали різні ситуації використання медіапродукції, в яких вихованці збагачували свої уявлення про призначення різних засобів і способів її представлення, вчилися усвідомлювати мотиви використання («Що я хочу побачити?», «Чому для мене важливо про це знати?», «Чому це може бути корисним для мого життя?»), висловлюватися щодо переглянутих мультфільмів, телевізійних програм тощо, засвоювали правила безпечного використання технічних засобів через створення разом із дорослими коміксу «Марійка і Сашко у країні мультиків».

Інтерактивна гра «Різнокольорові конверти».

Мета: розвивати навички дотримання правил культурного використання медіапродукції.

Процедура виконання. дітей об'єднали в дві підгрупи: виконавці й експерти. Кожна пара дітей «виконавців» отримувала набір малюнків, на яких зображені різні вчинки дітей у ситуаціях використання медіапродукції. Вони обговорювали малюнки й визначили, які з них покласти в червоний конверт (неправильні вчинки), а які – в зелений (вчинки, які характерні культурному медіаспоживачу). Потім одна дитина виступала перед групою, аналізуючи малюнки з червоного конверта, інша – з зеленого. Після кожної відповіді «експерти» виставляли оцінки: блакитна фішка – відповідь правильна; чорна фішка – відповідь неправильна.

Для розвитку вольової регуляції поведінки використовувалися також різні

ситуації, які вимагали від дитини не лише знань про норму поведінки, але й вміння відмовлятися від спокуси, діяти відповідно до своїх бажань. Було застосовано методику, розроблену М. Шевандріним та удосконалену І. Печенко «Репетиція поведінки» (3, с. 217), яка складалася з декількох етапів:

- 1) визначення способу поведінки, що потребує корекції;
- 2) інструктаж і тренування дітей у відтворенні фрагменту ситуації;
- 3) розігрування ситуації дітьми;
- 4) обговорення з іншими дітьми переглянутої ситуації та пропозиція власних шляхів виходу із неї.

З метою формування у дітей старшого дошкільного віку системи знань про масмедіа і медіапродукцію, розуміння впливу корисних і шкідливих звичок на власне здоров'я та виховання прагнення дотримуватись правил культурного використання медіапродукції, було запропоновано виконання індивідуального проекту «Скрина звичок». Кожен вихованець отримував зображення корисних і шкідливих звичок використання медіапродукції. Вихователь пропонував дітям розглянути малюнки та вибрати ті, які на їхню думку, є культурними (правильними). Вибрані малюнки діти вклеювали рисунки у скриню. Після цього за допомогою кольорових олівців розмальовували лише ті картинки, які демонструють їхні власні звички. По завершенні проводилась бесіда, яка включала такі запитання: Які звички-рисунки ви обрали? Які зафарбували кольоровими олівцями, а які залишились не зафарбованими? тощо.

Важливу роль на цьому етапі роботи займали розвиваючі ігри, які сприяли розвитку сприйняття, уваги, пам'яті, творчого мислення і уяви. У процесі таких ігор, як «Подорож по сонячному місту», «Радіо», «Що було б, якщо?» діти вчилися створювати нові комбінації з наявних елементів, деталей, предметів; знаходити спільні і розпізнавальні ознаки, бачити помилки і недоліки; передбачити результат своїх дій. Дієвими також були ігри-драматизації, важлива умова яких – відсутність будь-яких зовнішніх атрибутів. Всі предмети і події ігрового сюжету могли бути уявними або займалися предметами звичайного оточення. У сюжет гри-драматизації включалися творчі

ідеї та пропозиції самих дітей. У таких іграх, як «Лист від Фіксіків», «Злі і добрі чарівники», «Старий мультфільм по-новому» ігрова діяльність була пов'язана з сюжетами з мультфільмів, інсценівками епізодів з мультиплікаційного фільму, а також створенням нових епізодів. Досвід показав, що під час таких ігор діти набувають впевненість в собі, беруть на себе різні ролі і тим самим вносять до гри багато нових творчих елементів.

Цікавими для дітей були довготривалі проекти медіаосвітньої тематики. Наприклад, *проект «Іграшкова мрія»* включав декілька етапів, що складалися з проблемно-ігрових ситуацій.

1 етап. Проблемно-ігрова ситуація «Створення рекламного ролика про користь іграшок».

Основна мета: збір матеріалу про іграшки з різних джерел. Для цього педагог разом із дітьми створював «Карта пошуку інформації»: пошук в Інтернет-ресурсах, енциклопедіях, книгах і журналах, збір листівок з зображенням іграшок, перегляд пізнавальних фільмів про них, читання казок, підбір віршів тощо.

2 етап. Гра-ситуація «Круглий стіл» включала в себе обговорення зібраного матеріалу, придумування форми і тексту рекламного ролика. Педагог обговорював з дітьми, яка інформація може з'явитися в рекламі, проходило обговорення припущень про те, люди яких професій беруть участь у створенні рекламного ролика, визначалися можливі рольові позиції для дітей: «фотокореспонденти», «художники-оформлювачі», «репортери» та ін.

3 етап. Проблемно-ігрова ситуація «Створюємо рекламний ролик». Діти були розподілені по групах, і педагог обговорював з кожною групою зміст майбутньої роботи. Активну участь в створення ролика брали батьки.

4 етап. Проблемно-ігрова ситуація «Улюблені іграшки», передбачала наступні види роботи: оформлення виставки; виготовлення колажу «Дитяче щастя в іграшках», книги-саморобки про них; оформлення сторінки книжки малюнками дітей по слідах прочитаних казок, підготовка відеотеки про іграшки, складання інтелект-карти «Іграшка» тощо.

Ігри показали, що у процесі взаємодії з однолітками та дорослими щодо використання інформації отриманої з медіапродукції, значно підвищується інтерес дошкільників до культурного використання медіапродукції. Це, у свою чергу, впливає на емоційно-мотиваційну сферу, сприяє формуванню усвідомленості у виборі медіапродукції, що є важливим компонентом у характеристиці культурного медіаспоживача.

Відтак, можемо зробити висновок про те, що виховання у дітей старшого дошкільного віку основ культури використання медіапродукції є нагальною потребою в умовах модернізації української системи дошкільної освіти відповідно до європейських стандартів. Крім того, медіаосвіта дітей дошкільного віку спрямована на виховання свідомого, компетентного споживача медіапродукції та має стимулювати розвиток спеціальних знань, умінь, навичок у сфері масмедіа, розвивати ресурсні можливості особистості.

Список літератури

1. *Базовий компонент дошкільної освіти*: Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук.; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богиніч О. Л., Гавриш Н. В. та ін. Київ: Видавництво, 2012. 26 с.
2. *Концепція впровадження медіаосвіти в Україні*: Президія Національної академії педагогічних наук України 21 квітня 2016 р. [Електронний ресурс]. URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/11048/2010-09-29-kontseptsiya-vprovadzhennya-mediaosviti-v-ukraini/>
3. Кудрина, Г. Я. *Зависимость пересказа текста от условий его восприятия в старшем дошкольном возрасте*. (Дис. канд. психол. наук). Москва, Московский государственный университет. 1982.
4. Семеняко Ю. Б. Стан роботи з виховання культури споживання медіапродукції у дітей старшого дошкільного віку у практиці роботи ДНЗ. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія: Педагогіка і психологія: зб. наук. праць, Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2019. Вип. 50. С. 39-44.
5. Федоров А. В. Медіаосвіта: творчі завдання для школярів [Електронний ресурс]. *Відкритий урок: розробки, технології, досвід*, 2008. № 1. URL: <http://ru.osvita.ua/school/method/technol/235/>

Сіданіч Ірина Леонідівна, м. Київ
ORCID 0000-0003-0645-6781

**ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО
ВІКУ ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОГО НАВЧАННЯ В НОВІЙ
УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ**